

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Manipulus curatorum

Guido <de Monte Rocherii>

[Straßburg], 9. Feb. 1489

Tractatus quartus secunde partis principalis de satisfactione [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-248607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-248607)

Tracta. III. secūde partis

Tractatus quartus secunde

partis principalis de satisfactōe: habēs sex capla pncipalia

Aspeditis per dei gratiā duabz ptribz penitētie. s. de pccatōe et pccatiōe. de tertia. s. de satisfactōe et agēdū. Circa quā pccatōes sunt sex. Pmo qd est satisfactio et in qbo pccatō. Secdo de elemosina q est pma ps satisfactiois. Tercio de ieiunio q est scda pars. Quarto de orōe q est tertia ps. Quinto de mēsurā satisfactiois. s. que penitētia est imponēda p vnoquoqz pccō. Sexto vtz vnus potest satisfacere p alio

Quid est satisfactio

Capitulū I

Satisfactio fm Bre. est pccōz causas excidere et earū suggestioibz aditū nō indulgere. ita q i ista diffinitōe duo tāgūt q dnt esse i omni satisfactōe. Sic ei bōa et ppleta medicina dz eē curatiua ifirmitatū pccatōe et pccatiōe respctū futi. ita et satisfactio dz eē rēmediū pccatōe et pccatiōe respctū futi. Primū tāgūt cū dz. pccōz causas excidere. Secundū cū dz. earū suggestioibz aditū nō indulgere. Quia etiam medicina si sit pueniēs dz esse appropata ifirmitati et ordiari dirctē i ifirmitate: teste brō Diero. q dicit. medicina cuilibz morbo ē adhibēda. nō em sanat oculū qd sanat calcaneū. Et fm qd dicit. Jobes in. i. canōica sua. Dē qd ē i mōdo aut ē cōcupiscētia carnis: aut cupiscētia oculoz aut supbia vite. Et vlt dicit q tres sūt radices oim pccōz. s. auaricia. q dat itelligi p h qd dz. cupiscētia oculoz. luxuria q dat itelligi p hoc qd dz. cōcupiscētia carnis. et supbia p hoc qd dz. superbia vite. Idcirco i istas tres radices pccōz ordināt tres partes satisfactiois. s. elemosina q ordinat i auaricia. ieiunium cōtra luxuriam. orō i supbiā. Et sic sunt tres ptes satisfactiois scz elemosina. ieiunium et oratio. Et de his tribus partibz per ordinē est agenda

Caplm scdm de elemosina. qd hz sub se qtuor cōsiderata

80
De satisfactione.

Licet multa et varia ac diversa de virtute elemosine sint a doctoribus scripta. tamen scriptus Thobias ea breuiter moneat prophetice dicens. **E**lemosina a morte et a peccato liberat animam. et non pariet eam ire in tenebras. **E**lemosina est triplex. *triplex elemosina*
Prima consistit in cordis contritione. quoniam scilicet aliquis se offert sacrificium deo. de quo dicitur in psalmo. **S**acrificium deo spiritus contribulatus etc. Et de elemosina ista dicit sapiens. **D**iserere anime tue placens deo. Et elemosina sic dicta non est pars satisfactionis. imo est pars integre contritionis indiuisa a satisfactione. putatur de qua proprie tres sunt partes. scilicet contritio confessio et satisfactio. **A**lia est elemosina que consistit in compensatione primi. in qua compensatur alienis miseris sicut nostris. Et de ista dicit Job. **A**b infantia creuit mecum miseria: et ab utero matris egressa est mecum. **T**ercia consistit in largitione manuali. quoniam scilicet aliquis exhibet indigenti aliquod temporale subsidium propter deum. et de ista intendimus hunc. **E**t de hac dicit saluator in Luca. **D**ate elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. **E**t Ambrosius. **P**asce fame morietem: si non pauperem occidisti. **E**t sub ista elemosina continentur septem opera misericordie. de quibus dicitur in tertia pericula. **S**ed quantum ad nunc circa elemosinam consideranda sunt quattuor. *in q. p. p. p.*
Primo de quibus dicitur fieri. **S**ecundo quibus potest ea facere. **T**ercio cui debet fieri. **Q**uarto quomodo fiet.
Primum consideratum circa elemosinam. scilicet de quibus dicitur fieri elemosina. **D**istinctio illa distinctio de necessario et superfluo: dicitur quod in hoc concordant ceteri omnes doctores quod nec de alieno nec de illicite acquisitis dicitur fieri elemosina. **T**amen Thobias ostendens filio suo de quo faciendum esset elemosina dicens. **D**onora deum de tua substantia. dicit de tua. non de aliena. **E**t Bre. **N**on est putanda elemosina si pauperibus dispense quod ex illicitis rebus acquirunt. **N**ota tamen circa hoc quod illicite acquisita potest esse tribus modis. *illicite*
Sunt enim quedam illicite acquisita in quibus non transferuntur dominium in accipientem: ut in rapina et furto. **S**unt alia in quibus transferuntur dominium: scilicet tamen repetitio. ut in usura et symonia. **E**t in istis casibus non potest fieri elemosina. **S**unt alia in quibus transferuntur dominium: et non competit repetitio. ut in pecunia et alijs rebus acquisitis ex histrionatu et meretricio. **I**n duobus primis casibus quoniam non transferuntur dominium et si transferuntur repetitio tamen repetitio non potest fieri

Tracta. III. secūde partis

elemosina. s; debet restitui iuxta modū qui ponit ista. Un̄
de reb; acquisitis furto: rapina: vsura ⁊ symonia nō potest fi
eri elemosina. In tercio aut̄ casu. s. cū trāssert̄ dominū ⁊ non
cōpetit repetitio. sicut in acq̄sitis ex histronatu v̄l meretris
cio: de istis potest fieri elemosina. Et hāc distinctōz approbat
Embro. xiiij. q. v. Nō sane. in fi. **S**ed nūqd̄ de his q̄ acq̄
runt ex ludo alee v̄l tarilloz vel q̄cūq; alio ludo p̄t elemosi
na fieri. Dicēdū q̄ qñ loquor de ludo nō intelligo de ludo q̄
fit causa solaciū vel recreatōis. qz talis lud⁹ est licit⁹: dūmo
do sit honestus ac debitis circūstantijs inuestit⁹. **S**ed itel
ligo de ludo q̄ fit cupiditatis causa. qui est oīno et sp̄ illicit⁹
⁊ in eo cōcurrūt peccata multa. **P**rimo em̄ ibi est desideriu;
lucrādī. **E**cce cupiditas que est radix oīm maloz. **S**ecūdo
est ibi volūtas spoliādi primū. **E**cce rapina. **T**ercio est ibi
vsura maxima. scz yndecim p̄ duodecim. nō solū in anno v̄l
in mēse: sed in eodē die. **Q**uarto multiplicātur ibi mēdacia.
⁊ v̄ba ociosa et vana. **Q**uinto est ibi blasphemia. **E**cce heres
sis. **S**exto ē ibi multiplex corruptio primozū q̄ ludū aspici
unt. **S**eptimo est ibi scandalū bonozū. **O**ctavo est ibi p̄tē
ptus phibitōis sc̄tē matris ecclie. **N**ono est ibi amissio t̄pis
⁊ alioz bonoz que illo tpe homo tenet̄ facere. **E**x q̄bus pa
tet quantū peccāt q̄ talib; ludis vacāt. **E**t de pena clericozū
qui talib; ludis vacāt legit̄ in canonib; ap̄loz sic. ep̄us p̄s
biter v̄l dyacon⁹ alee aut ebetati defuies aut delinat aut cer
te dānet. **S**ub dyacon⁹ aut̄ lector aut cātor silia faciēs aut
delinat aut om̄iūde p̄uet. **P**at; q̄ illud qd̄ tali ludo acq̄it̄
illicite acq̄rit. **S**ed nūqd̄ p̄t repeti. **D**icūt aliq̄ doctores q̄ n̄
sed ille q̄ lucrat⁹ est dz illud erogare paupib; argu. xiiij. q. v.
Nō sane. **C**ū em̄ turpitudine versat̄ ex parte vtriusq; melioz
est cōditio occupātis seu possidētis. **A**lij dicūt et fere om̄es
canoniste q̄ p̄t repeti. ⁊ p̄bat. ff. de aleatorib; l. vi. in fi. **E**t di
cit greca p̄stitutio q̄ vsq; ad q̄nq̄ginta ānos p̄t repeti. **E**t fm̄
istos de acq̄sitis ī ludo nō p̄t fieri elemosina. **R**ay. etiā cū q̄
p̄cordat sc̄rūf **T**ho. ⁊ q̄si oēs docto. theologi dic. q̄ distigūē
dū est. qz aut aliq̄s lusit volūtariē ⁊ ex cupiditate nō coactus

De ludo clerici
1024000

p aliquē. tūc si amisit nō p̄t repetere qđ amisit: s; ille qđ lucra-
tus est tenet paupib; erogare vl̄ restituere i iudicio anie sue.
Aut lusit attract? p viim vl̄ p̄ importunitatē alteri? .z tunc si
amisit p̄t repetere. si qđ lucratus est nō tenet restituere: s; qđ lu-
cratus est paupib; erogare. **I**stā sententiā pbat p̄ multa iu-
ra. z est satis cōsona rōni et eq̄tati. **N**otandū t̄m q̄ sunt aliq̄
p̄sone q̄b; indistincte tenet q̄s restituere q̄cqd ab eis lucratus
est in ludo. vrfuriosi. pdigi. pupilli. minores. xxv. annoz. mē-
te capti. surdi cecī et muti. z qđ morbo p̄petuo laborāt. qz ta-
les reb; suis p̄selle nō possunt. iō dant eis tutores z curatores
Idē videt esse de monachis z ceteris religiosis z filijssami-
lias. qđ nō habēt peculīū castreſe vl̄ q̄si castreſe. z de vxore qđ
nō habet res p̄fernales. z etiā de admīstratōe rez ecclīasti-
carū que pauperū sunt z s̄lib; vnde nec p̄lati nec curati p̄nt ea
remittere debitorib; ne pdigi vl̄ dissipatores videant. **N**az
cū talis pecunie admīstratio multiplici rōe iuris z facti sit
culpabilis z viciosa restituēda ē nō dico ei qđ eam amisit i ludo
s; tutori vel curatori. vel marito vl̄ patri: vl̄ ecclīe vel mo-
nasterio.

Secūm cōsideratū circa elēosinā. s. q̄s p̄t facere elēosinam.

Elemosinā potest facere q̄cunq; sui ē iuris. et habet
dominiū vl̄ admīstratōem aliquoz bonoz. r̄paliuz. *Elemos. Mo*
Nūquid ḡmōach? vl̄ aliq̄ p̄sona religiosa p̄t facere
elemosinā. **N**ico q̄ talis p̄sona aut habz admīstratōem aut
nō. **S**i habz admīstratōez p̄t z debz. imo quicqd sibi sup̄
est in necessitatib; ecclīe et causis p̄ijs ē exponendū. dicente
brō Bernardo. **B**ona ecclīe bona pauperū sunt. z q̄cquid a
ministris ecclīe vltra victū et vestitū retinet totū ē sacrile-
giū et rapina. **S**i aut nō habet admīstratōez saluo meliori
iudicio vel cōsilio credo qđ nō p̄t nec debet facere elemosinā
nisi de p̄lati sui licētia petita et obtenta. **M**onach? em̄ non
potest tractare etiā vtilitates sui monasterij nisi de p̄cepto
abbatis sui. xvi. q. i. monachi. de conse. di. v. nō oportet. **E**t
hoc intelligo nisi ille qui petit elemosinā sit in extrema ne-
cessitate constitutus. id ē indigeat ad mortem. quia in illo

Tracta. III. secūde partis

debz ei dare si potest. esto etiā q̄ platus exp̄sse inhiberet sibi
q̄ in tali casu ois homo tenet ex p̄cepto dei subuenire p̄rio
iuxta illō. Pasce fame moriētē zc. xlvij. di. sicut hi. **A**t etiā i
tali casu oia sunt cōia. xlvij. di. sicut hi. **N**ota t̄m q̄ si mōa/
ch⁹ nō habēs admīstratōez de p̄cepto abbatis vadat ad pe
grinatōem v̄l ad studiū sine aliq̄ distinctōe p̄t dare elemosī
nā. nā coipo q̄ plar⁹ dedit sibi licētīā stādī i scolis vel eūdi ad
pegrinatōez videt̄ sibi dedisse licētīā faciēdi oia q̄ scholares
honesti et pegrini solēt facere. ita t̄m q̄ moderate faciat. Qui
libz em̄ dz se p̄formare moribz illoz inter q̄s viuit. xli. dis. c.
vxo: quo el: **Q**uisq̄s. **S**z nūqd̄ vxor p̄t elēosinā facere absq̄ licētīa vi
ri sui? Dicendū q̄ si vxor habz res p̄ferāles .i. p̄pas p̄ter
dotē. sic dicta a para qd̄ ē iuxta: et fernas qd̄ ē dos. q̄si iuxta
dotē. p̄t de illis facere elēosinā etiā iuito marito. **L**. d. pac. le.
c. q̄ hac. **D**e rebz etiā viri sui sicut de pane z vino z alijs rebz
q̄ bono ac approbato z laudabili more solēt ad disp̄satōez
vxoris p̄tinere p̄t facere elemosinā moderate: et p̄m facultra
tē viri z p̄m maiorē v̄l minorē indigētiā z multitudinē pau
pez. **E**t dz sibi formare p̄sciāz q̄ nō displiceat marito i cor
de. etiā si q̄nqz phibuit ei ore. **S**olēt em̄ mariti facere talez
phibitōez vxoribz nō vt retrahāt eas a toto sz ab excessu q̄m
suspiciāt eas facturas si haberēt habenas nimis laras. **P**o
test etiā sibi formare p̄sciāz ex q̄litate z miseria paupis: cogi
tās q̄ si marit⁹ videret illū oibz modis placeret ei q̄ faceret
sibi elemosinā. **S**z si oino z p̄cise dicit sibi q̄ viro displice
at deponat p̄sciām si p̄t. si nō p̄t nō det z doleat q̄ nō p̄t dare.
Et sic intelligo istud c. xxxij. q. v. mulierē p̄stat. i. si. vbi dz q̄
cū scādalo viri vxor nō debet facere elemosinā. **E**t istud itel
ligo nisi paup sit in extrema necessitate p̄stitut⁹. qz tūc intres
pide dz dare alias peccaret. **E**t qd̄ dixi de rebz viri etiā d̄ do
talibz dixi. **N**ā rez dotaliū illibariū dominiū apud virū est.
A. de iure do. c. in rebz. **D**ñs aut̄ Albert⁹ dicit q̄ si ml̄ier sit
lucrosa. .i. si ex officio suo v̄l misterio lucret̄: esto q̄ nō hz bo
na p̄feralia de eo qd̄ lucret̄ p̄t facere elemosinā sine mādā
to z p̄sensu viri. **E**tīā filiū familias nō p̄t facere elēosinā de

De satisfatione.

88

rebo patris sine ei⁹ licētia z mādato nisi supponat q⁹ placeat patri. sicut sup⁹ dixi de vxore. Et intelligo h⁹ nisi tal⁹ fili⁹ habeat peculū castreſe v⁹ q̄ſi caſtreſe. De tali em̄ peculio p̄t facere elemoſinā p̄re etiā inuito. Peculū caſtreſe ē qd̄ acq̄ſiuit ex militia. Peculū q̄ſi caſtreſe ē qd̄ acq̄ſiuit ex ſciētia vel artificio honoſto. Intelligo etiā niſi videat paupeſ i extrēa neceſſitate p̄ſtitutū. De filio etiā eunte ad pegrinatōez v⁹ exiſtēte i ſtudio itellige vt ſ. dixi de mōacho. Et mlto min⁹ ſeru⁹ v⁹ ancilla p̄t facere elemoſinā de rebz dñoz. niſi forte ſuit eis p̄miſſa miſtratio bonoz. qz tūc poſſent: tñ moderate ſi ſciāt q⁹ dño nō diſpliceat.

Tercii p̄ſideratū circa elēoſinā. ſ. cui d̄z dari elemoſina.

Alemoſina nō d̄z dari niſi indigēti. z h⁹ ſonat nomen elemoſine. **Uñ** elemoſina vt dicit Eberhard⁹ dicitur ab eloyſ qd̄ ē miſere: z moyſ qd̄ eſt aq̄: q̄ſi miſeroruz .i. indigētū aq̄. **Uoz** aut̄ q̄ petūt elēoſinā qdā petūt q̄ſi ex debito ſic religioſi medicātes q̄ p̄dicāt v̄bū dei. z celebrāt q̄t̄ die p̄ bñfactoribz ſuis. Et iſti dñm̄ p̄ſtet eos h̄ſe illō officiū ſunt oibz alijs p̄ferēdi. Et iſti dicūt petere q̄ſi ex debito. qz nō ſolū dant̄ eis t̄palia imo etiā ſpūalia accipiūt ab eis. **Uñ** in p̄ſona taliū dicit apl⁹. **Si** ſpūalia vob ſeminam⁹ nō ē mirū ſi t̄palia v̄za metam⁹. Alij petūt t̄m p̄ vite ſue ſuſtētatione. ſic iſti paupeſ q̄ medicāt. Et i iſto caſu aut hō p̄t dare oibz aut nō. **Si** p̄t oibz dare tūc d̄z oibz dare abſqz vlla diſtinctōe. Et ad h⁹ inducūt exēpla **Abrahe** z **Loth**. q̄ qm̄ oēs indifferēter recipiebāt hoſpitiū: angelos etiā i hoſpitiū ſuſceperūt. **Si** em̄ alijs repulſſent. forſitan int̄ illos angelos repulſſēt. Et i h⁹ caſu ait **Johes Chriſt**. **Quieſcam⁹** ab abſurda. .i. nephāda ac dyabolica curioſitate. ſ. diſcernēdi int̄ paupeſ z paupeſ. **Nō** em̄ ex vita eoz q̄ accipiūt vel q̄b⁹ das mercedē tibi tribuet de⁹. ſed ex volūtate et honozificētia ml̄ra z miſericordia z bonitate. xl. di. **queſcam⁹**. **Acte Bre. xi. q. iij. qm̄. i ſi. diē. qz** ex cōmunicato etiā dāda ē elemoſina. Et h⁹ itelligo tā de excōmunicato q̄ſ de q̄libet alio pctōre notozio. qd̄ intelligēdū ē niſi obſcuritate ſibi negligēt iuſticiā: et fierēt deteriores. qz i tali

*ſi p̄t dare oibz
diſp̄ſat̄ d̄z*

n

Tracta. III. secunde partis.

In casu no danda
casu no est eis faciēda elemosina. vt ait Aug. v. q. v. Ad oīs.
Et h̄ intellige nisi esuriat ad mortē. Tūc em̄ q̄ntūcūq; negli
gerēt iusticiā debēt pasci. nisi forte iudex secularis dānasset
eos ppter scelera sua ad fame moriēdū. In scdo casu in q̄ nō
p̄t omnib; dare elemosinā posito q̄ oēs eq̄liter indigeāt: dicit
Ambro. decē circa h̄ esse p̄siderāda. s. fide. causaz. locū tēpus
modū. necessitudinē. sanguis p̄pinq̄tatē. etatē. debilitatē. cō
ditōez sine nobilitatē. Fide: qz fidelis p̄ferēd⁹ ē infideli. Cau
sam qz si duo tenent capti: vn⁹ p̄p̄ culpā suā. ali⁹ sine culpa.
iste ē p̄ferēdus ali⁹. Locū: qz captus sine detēt⁹ i carcere p̄fer
rēd⁹ ē illi q̄ libere p̄t ire q̄cūq; vult. Tēpus. qz si vn⁹ in tēp̄
secutōis patit̄ p̄ferēd⁹ ē illi q̄ nullā p̄secutōem patit̄. Modū
vt nō totū det̄ vni. nec sil̄ effundant opes s; dūcrete dispēsen
tur. nisi forte aliq; vellz relinq̄re ex toto seculū. Necessitudi
nē vt mag; indigēs min⁹ indigēti p̄ferat̄. Sanguis p̄pinq̄ta
tē vt p̄pinqu⁹ p̄ferat̄ extraneo. Etatē. qz senes sūt iuuenibul
p̄ferēdi. Debilitatē vt infirm⁹ p̄ferat̄ sano z debil⁹ forti. No
bilitatē: vt nobilis p̄ferat̄ ignobili. Et istud totū intelligēdū
est ceteris parib;. Tal̄ em̄ p̄ditio poss; esse ex vna pte q̄ ifor
maret pactū i d̄iū. Sic pone. qdā habz p̄m infidelē q̄ in
diget elemosina. z existēs fidel̄ indiget etiā elēosina. nec ipse
p̄t subuenire vtriq; sed vni tm̄. cui subueniet: an patri infideli
an extraneo fideli i exhibitōe nutrimentī. In isto casu dicunt
aliq; q̄ pater infidel̄ est p̄ferēdus extraneo fideli in exhibitōe
nutrimentī. S; extrane⁹ fidel̄ p̄ferēd⁹ ē patri infideli i dilectōe
argu. xxx. di. c. ij. Et fundat̄ ista opinio sup̄ isto p̄ceptū. ho
nora p̄res tuū. z intelligit̄ si eq̄liter indigeāt. Si em̄ extrane⁹
indigeret ad mortē. z pater nō: tūc extrane⁹ esset p̄ferēd⁹ p̄ri.
Alij dicūt d̄iū. s. q̄ boni extranei sunt mal⁹ p̄pinq; p̄ferēdi.
Quis istoꝝ dicat meli⁹ iudicio lectoris relinq̄.

Quartū p̄sideratū circa elēosinā. s. quō d; fieri elēosina.
Q̄tia fm̄ qd̄ dicit ph̄s i ethicis. Mod⁹ iponit spe
ciē actui vl̄ actioni. qd̄ intelligo de specie moris. nō
em̄ sufficit facere bonū nisi bn̄ fiat. Vñ dñs p̄cepit
Moysi. Iuste qd̄ iustū fuerit exeq̄ris. It̄ ad h̄ q̄ elēosina sūt

De satisfactione.

89

meritoria requiritur quod debito modo fiat. **U**n̄ elemosina debet fieri gratanter sine letanter. ut ait ap̄l̄s. ij. ad **Tho**. ij. Qui parce seminat parce et metet. et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet. unusquisque prout destinavit in corde suo. non ex tristitia aut necessitate. **D**ilare enim datorum diligit deus. **S**ecundo debet fieri secreta. **U**n̄ saluator. **Q**uando facis elemosinam noli tuba canere ante te. sicut hypocrite faciunt. et sequitur. **T**e autem faciente elemosinam nesciat sinistra tua quod faciat dextra tua. **T**ercio debet fieri abundanter. et secundum facultatem dantis. **U**nde **Tho**. iij. Fili si multum tibi fuerit abundantius tribue. si autem exiguum libenter impartiri stude. **Q**uarto debet fieri prudenter. ut fiat secundum traditam formam in capitulo precedenti. **Q**uinto debet fieri festinanter. **U**n̄ sapiens. **Q**ui cito dat bis dat. **S**exto debet fieri ardentius. id est cum intentione recta. ut scilicet fiat propter deum et non propter vanam gloriam. **U**n̄ sicut ait gre. **Q**ui celum mereri poterat non ventum transitorij favoris querat.

Capitulum III. quartum tractat de eodem partis principalis est de ieiunio que est secunda pars satisfactionis. habes quattuor capitula sub se.

Quoniam secunda pars satisfactionis est ieiunium. de quo dicitur in **Tho**bia. Bona est elemosina cum ieiunio. Circa quod consideranda sunt quattuor. **P**rimo quod modis dicitur ieiunium. **S**ecundo quod ieiunium institutum. **T**ercio quod requiritur ad hoc quod ieiunium sit meritorium. **Q**uarto quot bona facit ieiunium.

Primum consideratum circa ieiunium. scilicet quot modis dicitur ieiunium.

Orandum quod triplex est ieiunium. **P**rimum est corporis a cibo et a potu materiali. **S**ecundum est afflictio a gaudio temporalis. **T**ercium est abstinere a peccato mortali. **E**t hoc triplici ieiunio debemus castigare iumentum. id est corpus nostrum. **P**ax est ei ieiunare a cibo nisi ieiunet a peccato. **U**n̄ **Isaias** **Q**uare ieiunavimus et non asperxisti. humiliavimus auras nostras et nescisti. **L**oquitur **Isaias** in persona ieiunantium in peccato mortali. **E**t subdit responsione in persona dei loquens. **E**cce ad lites et contentiones ieiunatis et percutitis pugno impie. et sequitur. **N**umquid est tale ieiunium quod elegi. quasi dicat non.

112

Tracta. III. secūde partis

imo istud. Dissolue colligatōes impietatis. solue fasciculos depmētes. et omne onus. s. peccati dirūpe. Frāge esuriēti panē tuū. et egenos vagosq; induc in domū tuā. Cum videris nudum operi eū. et carnem tuā ne despereris.

Secūm cōsideratū circa ieiunū. s. qñ fuit institutū

Dominus instituit ieiunū in paradiso terrestri: qñ pcepit p̄mis pentibus ne p̄mederēt de ligno sciētie boni et mali. Sed postea sc̄tificauit ip̄m in deserto quādo ieiunauit quādraginta diebus et quādraginta noctibus.

Tercūm cōsideratū circa ieiunū. s. qñ requirit ad ieiunū.

Ad hoc q̄ ieiunū sit meritorū requirunt quattuor q̄ debēt ip̄m cōcomitari. s. largitas. leticia. hora et mensura. De largitate dicit Hiero. Nō māducaturus esses si nō ieiunares da paup̄ib; ut ieiunū tuū sit saturitas aīe nō mar sup̄ lux. Illud ieiunū deo approbat ut ait Bre. qd̄ ad euz man⁹ elemosinarū eleuāt. Ideo illud qd̄ tibi subtrahis alteri largire. ut vñ caro tua affligat inde indigeris p̄mi caro releuet. De leticia dicit christ⁹. Cū ieiunatis nolite fieri sic ypocrite tristes. extēminat em̄ facies suas ut appareāt hoīb; ieiunantes. De tercio. s. de hora notādū q̄ hora p̄medēdi in diebus ieiuniorū ē hora nona vñ circa. ita tñ q̄ fm̄ qd̄ dicit Tho. i. q̄ toto suo nō opt̄z asp̄icere astralabiū. sed sufficit q̄ nō anticipet nimis notabiliter p̄dicta hora. Un̄ legi. i. libro Regū. xiiij. q̄ Ionathas q̄ anticipauit horā p̄medēdi morti fuit adiudicatus. De quarto. s. de mēsurā notādū q̄ ieiunās d̄z multū sobrie p̄medere. Un̄ d̄z. i. Pe. v. Sobriū estote etc. Et sobetas ista attrēdit tā in cibi q̄litate q̄ in q̄ntitate. In q̄litate cibi vt. s. hō nō p̄medat cibaria phibita. sic carnes vñ lacticinia. Et silz nō q̄ rant cibaria exq̄sita: exq̄sita et singulari mō para. Uide de h̄ s. c. de interrogatōib; faciēdis in p̄fessioe. Sobetas etiā attendēda ē in q̄ntitate vt nō sumat cib; nisi q̄ntū sufficit ad nase sustentatōem. Supfluitas em̄ cibi mlt̄a mala facit. qz p̄uocat ad luxuriā. et omne op⁹ bonū dissoluit. Un̄ in figura hui⁹ legitur in quarto li. Reg. xv. q̄ nabuzardā q̄ inēprat p̄nceps cocorū. p̄ quē intelligit v̄tris igluuies. d̄struxit muros hierusalē

p quos intelligunt virtutes aie fidelis. Un Aug. Dens aui ditare ciboz laxata pdit ordis virtute. 7 Hiero. Uenter me ro estuas de facili spumat in libidine.

Quartū consideratū circa ieiuniū. s. quot bona facit

Ieiuniū debito mō obseruatū tria bona facit. Prio repmit stimulū carnaliū vicioz. Secdo mentē eleuat ad pteplatōez diuinoz. Tercio iperrat grāz virtutū et celestīū p̄miorū. Et ista tria tangunt i p̄fatōe q̄dragesime i q̄ dicit. Qui corpali ieiunio vicia p̄p̄mis. mētē eleuas virtutē largiris et p̄mia. Notandū insup q̄ p̄ ieiuniū itelligūtur oēs afflictōes corpales. sic vigilie. p̄griatōes flagella zc Capitulū. III. et principale est de oratōe que est tertia pars satisfactionis.

Ratio que est tertia pars satisfactōis diffinitur sica Damasceno. Oratio est p̄ affectus mentis in deuz tendēs. 7 plerūq̄ ne anīm̄ p̄griat̄ in vocē p̄r̄p̄ens vel sic. Oratio est p̄geries vocū ad aliqd̄ ipetrādū in deū tendētū. Notādū q̄ in orōe nō debēt peti r̄p̄alia ad min⁹ p̄ncipalit̄ er: sed debēt peti sp̄ūalia 7 p̄r̄nētia ad salutē. iuxta illō s̄bū saluatoris. Primū q̄rite regnū dei 7 iusticiam ei⁹: 7 hec oīa. s. r̄p̄alia adijciēt vobis. Que aut̄ sunt petēda in oratōe ostēdit ch̄rist⁹: q̄n̄ discipul⁹ dicētib⁹ sibi. m̄gr̄ doce nos orare dixit. Cū oratis dicite P̄ n̄r̄ zc. Et de h̄ dicit̄ infra i tertia parte vbi tractabit̄ de ista materia i speciali. Notādū aut̄ est. q̄ ad h̄ oratio sit meritoria 7 satisfactoria requir̄ q̄ habeat tredecim p̄ditōes. s. q̄ sit fidel⁹. segura. hūilis. discreta. duo ta. v̄cūda. secreta. pura. lacrimosa. attēta. seruida: opola 7 asidua. Et de istis nō pl⁹ p̄leq̄: qz de se sunt note cuilibet ad uertēre volētī. Valet aut̄ orō p̄cipue p̄ vicia sp̄ūalia. Unde Hiero. sup̄ illū locū. Hoc gen⁹ demonioz nō eijc̄it nisi i oratōe 7 ieiunio: ait sic. Medicina ē cuilibz morbo adhibenda. 7 iō nō sanat oculū qd̄ sanat calcaneū. Ieiunio sanant̄ pestes corpis. orōe aut̄ sanant̄ pestes aie vl̄ mētis. Si aut̄ q̄ratur. q̄ aut̄ istaz triū partiū satisfactōis sit potior. s. orō: elēosina: vl̄ ieiunū. Dicēdū q̄ si p̄paret̄ q̄ntū ad obiectū qd̄ imediate

Continj 215

Tracta. III. secūde partis.

respiciūt. vel q̄ntū ad materiā circa quā sūt. Si p̄mū sic orō
est dignior alijs duabz. Oratio em̄ habz deū p̄ immediato ob
iecto. vt patz ex ei⁹ diffinitōe. Nā oratio ē pl⁹ affect⁹ mentis
rēdēs ad deū zc. Eleosina autē hz p̄ immediato obiecto miserā
p̄imi z ad hāc releuādā ordiat. Ieiuniū autē hz p̄ immediato
obiecto lasciuiā carnis. qz ad hāc reformādā ordiat. Oratō
etiā est circa spūalia. eleosina autē z ieiuniū circa corpalia. q̄re
manifestū ē q̄ oratō ē dignior z potior eleosina z ieiuniū. Si
autē opant q̄ntū ad ambitū. sic eleosina ē potior orōe z ieiūio
qz eleosina p̄tinet in se orōnez z ieiuniū. Ille em̄ q̄ dat eleosi
nā indigēti obligat ip̄m ad orādū p̄ se deū. z sic orō icludif i
eleosina. Ille etiā q̄ facit eleosinā ē p̄iceps ieiuniū z abstinē
tie illi⁹ q̄ recipit eā. z sic ieiuniū i eleosina p̄tinet. Tū credo
q̄ eleosina ē vtilior z potior ad satisfaciēdū ieiuniū z orōne.
Et ista videt esse intētio bti Pauli i p̄ma eplā ad Thimo. c.
iii. vbi sic inq̄t. Exerce autē teip̄m ad pietatē. i. ad eleosinam
Nā corpal exercitatio. i. ieiunium ad modicū est vtil. pietas
autē ad oīa vtilis est. p̄missioez habēs vite q̄ nūc est z future.

Que p̄nia dz iponi p̄ vnoq̄qz pctō **Cap. V**
Quāto pctm̄ ē ḡui⁹ tāto ceteris paribz debz fieri z im
poni maior z ḡui⁹ p̄nia seu satisfactio p̄ eo. Et di
co ceteris paribz. qz tales circūstatiē possunt esse ex pte p̄sone
peccātis. vlt etiā ex pte peccati qz p̄ min⁹ ḡui pctō debeat ipo
ni ḡui⁹ penitētia seu satisfactio. vbi gr̄a. cōstat qz inficere
m̄rez ē ḡui⁹ pctm̄ q̄ inficere vxorē. z tū ḡui⁹ p̄nia dz im
poni de iure vxoricide q̄ matricide. Et rō ē. qz p̄nia dz esse tal
q̄ sit remediū p̄cti p̄teriti z cautela futuri. Et iō qz homines
sunt mag⁹ p̄ni ad vxoricidiū q̄ ad matricidiū vt mag⁹ retra
bant maior penitētia debz iponi p̄ vxoricidio q̄ p̄ matrici
dio. Et i sili casu maior p̄nia dz iponi iuueni lubrico q̄ seni
Sed ceteris paribz q̄nto pctm̄ ē ḡui⁹ tāto maior p̄nia dz im
poni. p̄ eo. Ad vidēdū ḡq̄ p̄nia p̄ vnoq̄qz pctō sit iponenda:
vidēdū ē de ḡdibz pctōz. qd̄. s. pctm̄ ḡui⁹ ē altero. **Notan**
dū est ḡ qz ḡuitas p̄t atēdi i p̄ctis tribz modis. Uno mō cir
ca idē pctm̄. et h̄ duobz modis. Uno mō ex pte cause iducētis

Quoniam i p̄
vnoq̄qz pctō
p̄t atēdi i p̄ctis
tribz modis.
Uno mō cir
ca idē pctm̄.
et h̄ duobz
modis.

a Lipsia 1711

91
De satisfactione.

ad pctm̄. Nā fm̄ qđ dicit Bre. pctm̄ tribz modis ꝑmittit̄. s. *Postea huiusmodi
de communi P.*
aut ignōtia. aut infirmitate. aut studio. i. certa scia ꝑpetratur.
Nō pctm̄ qđ ꝑpetrat̄ ex infirmitate est gūi? qđ si ꝑpetraret ex
ignōtia. s. mltō gūi? si ꝑpetrat̄ ex certa scia. de pe. di. ij. scie
dū. **Uñ** maior pñia iponēda ē ꝑ pctō ꝑpetrato ex infirmitate.
i. tēptatōe vlt̄ fragilitate qđ ꝑ pctō ꝑpetrato ex ignōtia. et
mltō maior ꝑ pctō ꝑpetrato ex certa scia. Nec est h̄ illō di
ctū qđ dicit Amb. dicēs. **G**rauit̄ peccat̄ qđ sibi ꝑmittit̄ impu
nitatē. gūi? qđ ꝑtēnit̄. s. gūissime qđ ignōrat. qz exponēdū ē g
uissime i. piculōsissime. qz spēalis penitētia nō agit̄ de pctō
qđ ignōrat̄. **Uñ** Jobes **C**hrif. alias os aureū. Nullū iueni
tur delictōz tale remediū sic eoz ꝑtinua memoria. de pe. di.
ij. Judas. Et h̄ intelligas cū hō recordat̄ de pctō ad ꝑtriti
onē nō ad delectatōem. **A**lio mō ꝑt̄ attendi gūitas circa idēz
pctm̄ ex pte ipi? peccati. Nā vt dicit Aug. **S**icut tribz gđi
bus puenit̄ ad pctm̄. s. suggestiōe. delectatōe. et consensu. ita ipi
us pcti sunt tres differētie. s. pctm̄ i corde. pctm̄ i ore et ope. *pcti. hu differē
tio*
et peccatū i cōsuetudine. Ita qđ peccatū i ope est graui? qđ
peccatū i corde. s. grauiſsimū est i cōsuetudine. **Uñ** iste tres
differētie siue offense pctōz intelligunt̄ ꝑ tres mortuos quos
chulst? dicit̄ suscitasse. scz filiā archisynagogi. filiuꝝ vidue et
Lazarū. Puellā suscitauit̄ verbo tm̄. puerū verbo et motu.
Lazarū verbo et motu et lacrimis. ad ostendēdū qđ maior pe
nitētia est imponēda ꝑ peccato opatōis qđ ꝑ peccato cogita
tōis. sed multo magis ꝑ peccato cōsuetudinis. **Uñ** puellam
suscitauit̄ in domo. ecce pctm̄ cogitatōis. puez i porta ciui
tatis. ecce peccatū opatōis. Lazarū qđ diuiduanū i monumēto
ecce peccatū ꝑsuetudis. **A**lio mō ꝑt̄ attendi grauitas int̄ di
uerſa peccata. ita tm̄ qđ sint eiūsdē generis: sicut dicit Aug. qđ
peccato luxurie. Adulteriū malū vincit̄ fornicatōez. vincitur
adulteriū ab incestu. peius est enim cū matre qđ cuz alia muli
re cōcumbere. sed omniū horū pessimū est quod cōtra natu
ram fit. **T**ercio modo ꝑt̄ attendi grauitas in peccatis. et hoc
inter diuerſa peccata diuerſoz genēz. sicut dicit Aug. qđ gra
uius est homicidiū qđ adulteriū. xxxij. q. ij. **S**i quod veri?
grauitas ꝑt̄ mō

Tracta. III. secūde partis

pēta 3 i pēpē Et vniuersaliter pēta q̄ directe mittūt d̄ deū .sicut ydolatra
heresis: blasphemia et filia sunt gūiora alijs. De h̄ tñ magis
dices in tercia pte qñ ageſ de decē pcept̄ legis. **U**iso quō
est q̄d̄ i pētis vidēdū ē quō d̄z se h̄re sacerdos circa ipositiō
nē pnie. **C**irca q̄d̄ sciēdū q̄ p̄m̄is sentētia doctor̄ tenet q̄
Nota de bono
Nota de malo
Nota de complexu
Nota de re
Nota de circū
oēs penitētie sunt arbitrarie. i. arbitrio sacerdotis taxande.
Et consideratis criminū q̄ntitate et q̄litate. Itē consideratis p̄so
ne dignitate. officio: paup̄tate: infirmitate siue debilitate. com
plexiōe. p̄suetudie. societate. lacrimis: deuotiōe. religiōe. regi
onis et t̄pis q̄litate: necnō et oibz alijs circūstātijs sup̄dictis.
Et nota q̄ circa ipositiōez p̄niaz bonū ē scire casus peni
tētiales q̄s ponit **D**ost. i. sū. sua. ti. de p̄nia. vbi dicit q̄ q̄ istos
casus iſtat nō mereſ h̄re nomē sacerdotis. et d̄z p̄fiteri p̄ctō
ri sacerdos declarare q̄ ad h̄ debz esse discret̄. p̄niaz tñ p̄t mo
derare fm̄ q̄litate. et sic p̄t dicere p̄ q̄libz p̄ctō. tu debes sic pe
nitere. s̄ forte vita nō sufficeret. iō do tibi talē rē. p̄ oibz pec
catis tuis cedo tibi q̄ indulgētie facte p̄sint tibi: et oia bona
q̄ facies: et mala q̄ p̄ amore dei sustineb̄ inūigo p̄ p̄nia. **U**nde
Leo papa. **T**pa penitudis. i. p̄nie habita moderatiōe p̄sīde
rada sunt iudicio tuo put̄ uersoz. i. penitētiū aīos p̄spere
ris esse deuotos. Itē i octaua synodo h̄ fuit ipositiū i iudicio
eor̄ q̄ p̄sunt vlt̄ q̄nto tpe vlt̄ q̄līmō penitere d̄beāt q̄ deliquit̄
xxvi. q. vii. **T**pa ipa: et. c. h̄ sūt. **H**oc idē dicit **H**iero. de pe. dīf.
.i. mēsurā. s. i. arbitrio sacerdotis esse derelictū tps p̄nie. **U**t
aut̄ p̄ticularit̄ sciāt simplices quō i ipositiōe p̄niaz p̄cede
re debeāt **H**orādū q̄ regularit̄ p̄ p̄uicio: adulterio: fornicati
one: homicidio voluntario: et ceteris criminibz capitalibz ē septē
nis p̄nia iponēda. **E**t h̄ duplici rōe. **U**na ē q̄ de p̄cept̄ ma
riā sorore **M**oyſi et aarō lep̄ p̄cussaz: p̄ quā itelligit̄ lepra cui
insubet p̄cti mortali: septē dieb̄ manere extra castra. et p̄ m̄ū
datōez redire ad castra. **H**ec rō ponit. xxxii. q. ii. hoc ipm. et
fm̄ h̄ p̄ die intelligim̄ anū. iuxta v̄bū dñi dicētis p̄ p̄phetā
Die p̄ ano dedi tibi. **A**lia rō ē vt sic p̄ p̄ctm̄ mortale p̄ctōz a
missit̄ septiformē gr̄az sp̄s̄s̄cti. ita p̄ p̄niaz septēnē recuper̄ eā
Horādū aut̄ q̄ licz dictū sit q̄ b̄m̄oi criminibz est imponenda

Nota versus. **H**or considera criminū quanti: ac qualitate.
Dap̄id complexu consola de re regio circū

De satisfactione

92

penitētia septēnis. tamen magis vlt̄ min⁹ aspera debz imponi
put maioritas vlt̄ minoritas criminis p̄satis ceteris circūstā
tibus h̄ exposcit. vt i sequētibz apparebit. Sūt aut̄ ples casus
in quibz p̄t̄ peccātis dignitatē vlt̄ p̄cti enormitatē iponit ma
ior penitētia. vlt̄ etiā ex varijs causis minor. Nā p̄sbiter si for
nicatōez fecerit debz agere p̄niāz. x. ānoz. fm̄ formā traditaz
lxxxij. di. p̄sbiter. Et istud intelligūt q̄dā de simplici fornicā
tōe. Alij z forte veri⁹ de ictestu vlt̄ de adulterio. vtp̄puta qz co
gnouit sanguineā vlt̄ affine: vlt̄ iungatā. Itē p̄sbiter q̄ cogno
uit filiā suā spūalē quā baptisauit vlt̄ de sacro fōre leuauit vlt̄
cui⁹ cōfessionē audiuit. vlt̄ i cōfirmatōe tenuit d̄z agere p̄niāz
xij. ānoz. et etiā debz relinq̄re z ponere res suas paup̄ibus
z i monasterio deo vsq̄ ad mortē fūire. xxx. q. i. Si q̄s sacer
dos. Itē q̄ cognouit monialē d̄z agere p̄niāz decē ānoz: et
ip̄asit fm̄ formā positā. xxxij. q. i. de filia. z. c. deuorā. **Ma**
triciā debz penitere decē ānis fm̄ formā satis asperā posi
tam. xxxij. q. ij. Latorē. **U**tricide adhuc imponet maior
p̄niā. xxxij. q. ij. admonere. **N**otādū etiā qz parētibz in q̄z
lectis inueniunt filij mortui: ille ex cui⁹ culpa cōtingit si sit so
lut⁹ debz induci vt itret monasteriū eiusdē episcopatus vbi
peccata sua p̄petua deplozet penitētia. si tū nō poterit ad h̄
p̄pter carnis fragilitatē induci p̄cedēda ē ei licētia q̄ hēdi ma
trimoniū iposita sibi in seclō p̄manēti q̄ui p̄niā. **S**ilz nō de
bet induci i gredi mōasteriū i alijs duobz casibz. qz vn⁹ ē si al
ter iungū vūit. nisi forte cōiūx vellet silz i gredi. Ali⁹ casus ē
si habeat filios puos a quibz n̄ p̄t̄ recedere nisi aliq̄s timēs deū
sine suspitōe filios educaret. **S**i aut̄ nesciēter istud acciderit
puta qz negligēter collocauit secū filiū i lecto: z i mane inuenit
eū ex tictū. debz agere ut dicūt doctores p̄niāz triū ānoz. qz
rū vn⁹ sit i pane z aq̄. extra d̄ his q̄ fi. occi. c. ij. et. ij. z. ij. q. i.
Cōsuluiti. Pro homicidio casuali iponēda est p̄niā q̄noz an
noz q̄n culpa p̄cessit casum. aliē nulla nisi forte ad cautelā. l.
di. de his clericis. z duobz. c. sequētibz. **E**t credo qz idē iudiciū
est de homicidio necessario. De ista materia vide in tercia pre
in tractatu de. r. p̄ceptis. **D**e vicio sodomitico q̄ sit detesta

2 p̄sbil forni
tates.

3 p̄sbil
cōmōres filio
spūalē

4 monialē

5 matūda

6 vxorida
defilijs mon-

de vicio sa
do mōitico

n 5

Tractā. III. secūde partis

bile. patet p Aug. dicēte. q lōge mai⁹ crimē est q̄ agnoscere
matrē. Patet etiā p penā sodomitis inflicta q̄ i igne sulphu-
reo de celo misso pierunt. Istud etiā pctm̄ clamat spēalit̄ v̄n
dictā ad dñm. **Uñ** in **Gen.** dicit dñs. **Clamor sodomozū z**
gomorreoz venit ad me. qz vt ait Aug. violat p istō pctm̄ so-
cietas q̄ nob dz esse cū deo. cū eadē natura cui⁹ ip̄e ē actor li-
bidis pueritate polluit. xxxij. q. vij. flagicia. **De isto pctō eē**
dic Aug. **Vides de⁹ i hūana natura tm̄ nephās p̄ naturā sie**
ri desūt icarnari. Et infinita mala de isto nephādo crimie pos-
sunt dici. **Est em̄ tate maledictōis nō solū act⁹ s̄z etiā ip̄a no-**
miatio siue platio q̄ os loq̄nt̄s aures audiētū ip̄aqz qdāmo-
do polluit elemēta. Et istud male cogitāt hyspani. pueri enī
in cunabul⁹ crīstētes. etiā ml̄eres fecūdia ml̄ebri postposi-
ta istud nephādū z execrabile s̄bū qd̄ castellā noiant oib⁹ s̄-
bis suis imiscēt. Et sic vt dictū ē os loq̄nt̄s aures audiētūz
z ip̄a elemēta polluit. **Uñ labia talium debēt cū ferro cadēti**
cauterisari. **Uñ credo q̄ p hmōi nephādissimo crimie gūissi**
ma pena sit iungēda. **Dulca alia crimia ponunt i diuersis**
capitulis in corp̄e decretōz p q̄b maior p̄nā q̄ septēnis est
imponēda. q̄ omitto hic. qz talia crimia de iure z p̄suetudine
refuant iudicio ep̄oz: q̄s credo talia iura meli⁹ me scire. Et
etiā qz indistincte credo oēs penitētiās hodie esse arbitrarias
id ē arbitrio sacerdotum taxādas p̄satis p̄tridōe z cōditōne
pctōzū et oib⁹ alijs circūstātijz. **Uñ etiā possz esse tāta cōtri-**
tio p̄sētis q̄ p pctō maximo essz ei modica: imo q̄si nulla pe-
nitētia imponēda. sicut fecit dñs Elemēs q̄r⁹. q̄ cū qdaz die
eq̄taret p Romā. qdā ml̄ier q̄ de remotis venerat accessit ad
eū portās vnū puez puulū i brachijs. z voce magna cū lacri-
mis clamauit. P̄ sc̄tē miserere mei peccatricis z da mihi pe-
nitentiā. qz habui istū filiū quē hic porto a filio meo. Et pa-
pa corā oib⁹ absoluit eā. z imposuit sibi penitētiā q̄ ieiunaz
p annū sextas ferias in pane et aq̄. Et ml̄ier recedēs z reuol-
uēs secū gūitatē p̄cti et paruitatem penitētie credidit q̄ pa-
pa nō bñ itellexit eā. z i crastinū accessit ad papā eq̄tantē z cō-
fessa ē sibi sicut pus. z papa absoluit eā iūgēs sibi penitētiā

*Dolor maxime
pulsus gemit
hum*

De satisfactione

93

¶ diceret tria pater nŕ. **D**ulier itaq; recedens et secū vt p̄iuf
pctm̄ et penitētiā reuoluēs iterato ad papā rediēs ⁊ corā oī/
bus vt p̄us fecerat cōfessa ē. quā papa absoluit imponens ei
pn̄iaz vt diceret vnū p̄r noster. **E**t cū interrogaret q̄re ei ita
modicā imponeret pn̄iaz. R̄ndit papa. **P**l̄ ascēdit dolor et
verecūdia quā passa est ita publice cōfiteōdo pctm̄ suum q̄s si
omnib; dieb; vite sue in pane et aq; ieiunasset. **E**xēplo ḡ isto
p̄fessor ī ipositōe pn̄ie d; attēdere p̄tritoz; dolore: vecūdiāq;
cōfiteŕ. et fm̄ q; videbit maiorē vl̄ m̄iores p̄trōez d; iponere
maiorē l̄ m̄iozē pn̄iaz. **N**otandū autē q; p̄ pctō vbi d; fieri re
nūciatio sic simonia vel restitutiō. sic ī furto vel rapina: dep̄
datōe. incēdio: vsura: fraudulēta ⁊ dolosa negociatōne: ludo
fm̄ d̄stinctōem sup̄positā deb; imponi penitētiā q; renūciat
vel restituat si p̄t. vel si nō p̄t q; habeat animū restituēdi ⁊ do
leat q; nō potest: ⁊ p̄mittat q; si de⁹ det sibi de ḡ possit resti
tuere q; restituat. alias nō absoluat: nec penitētiā ei imponat
¶ **N**otandū etiā q; sacerdos semp deb; imponere penitētiā
p̄ p̄riū cōrespōdēte ipi pctō. vt sup̄bo ordem. auaro elemo
sinā. luxurioso ieiuniū. et si videat ex̄pedire pegrinatōnez vel
loci mutatōez vt sic maceret caro et refrenet ⁊ non reficiet ad
delectatōez ex̄ memoria facti vel aspectu p̄sone vel loci cū q; ⁊
in ḡ peccauit. et fuit pctm̄ p̄petratū. vt. lxxvi. di. valet. xv. q.
.i. **D**ulier. **N**otandū etiā q; deb; cauere sacerdos ne iponat
penitētiā seruo p̄ quā fiat p̄iudiciū d̄no. nec discipulo p̄ quā
fiat p̄iudiciū magistro: nec ecōuerso. **E**t istud maxime caue
at circa viz ⁊ v̄pore q; nō imponat alicui pn̄iam talē p̄ quaz
ali⁹ possit euenire in cognitōem peccati. **S**z ponat q; ali/
q; pctōz cōfiteŕ de peccatis suis et penitet. vel dicit se peni
tere de peccatis: nō tñ vult subire onus penitētiē dicēs se de
licatū vel infirmū vel male cōplexionatū ⁊ similia. qd faciet
de isto: **D**ico q; si dicat se penitere de peccatis ⁊ pponat de ce
tero se abstinere cū allegat fragilitatē et recusat satisfactōnis
asperitatē debet sacerdos inducere ipm̄ vt habeat animum
paratū ad omnē satisfactōnem portandam. ostendendo sibi
magnitudinē peccatorum suorum. et que et quanta bona amī

sa rando debet
iudice cōfite
non p̄t.

de male debet

penitētiā debet
imponi p̄ p̄riū
cōfiteŕ.

cautio nō fiat
p̄iudiciū d̄no
magistro a ser
uis d̄p̄u: v

de malitib; subire
onus p̄tētiē

Tracta. III. secūde partif

fit ppter ista q̄ omnia recupabit p̄ p̄niam. **D**istēdo etiā q̄ r̄
q̄nra sustinuit christ⁹ p̄ p̄ctis n̄ris. q̄ tñ summe erat delicat⁹
r̄ q̄t et q̄nra sustinuerūt sc̄i martires r̄ sc̄e virgines tenere r̄
delicate r̄ a p̄ctis imunes. **Q**uāta ḡ pena debeat tātis et tali
bus p̄ctis q̄ tu p̄misisti: r̄ multa talia d̄z sibi oñdere. Et si cū
oib⁹ istis nō p̄t ip̄m iducere iponat ei talē penitētiā quā veri
sib⁹ credit eū portare posse. **E**t ad h̄ iūitat nos exēplū christi
q̄ nūq̄ legit̄ suē iposuisse p̄niaz. nisi: vade r̄ ampli⁹ noli pec
care. **U**n̄ **C**hris. sup̄ illū locū. alligat onera ḡuia r̄c. dicit sic.
Si erram⁹ modicā p̄niaz imponētes. nōne meli⁹ ē p̄t peni
tētiā quā dare rōez q̄ p̄t nimia crudelitatē succūbere peni
tēte. **xxvi. q. vij. Alligat. Aug.** Si nō p̄t gaudere sacerdos d̄
oñimoda purgatoe peccatoris. gaudeat saltim qz liberatus a
gehēna mittit ad purgatoriuū. **E**t q̄ patet qz si penitētiā ipo
sita a sacerdote nō ē p̄digna p̄plebit i purgatorio. **I**te po
ne qz aliq̄s p̄fiteat p̄ctā sua r̄ nō vult abstinere ab eis. v̄l vult
abstinere ab vno r̄ nō ab altero. nūqd̄ admittēd⁹ est ad p̄niaz
Dico qz sacerdos debz cōfessioez isti⁹ audire r̄ recipe: non n̄
debet eū absolūere. sed debz sibi de p̄ctis p̄fessis salubri⁹ cō
siliū qd̄ potest exhibere r̄ cōsulere qz faciat aliquā penitētiā
p̄ p̄ctis. r̄ inducere ad bonū q̄ntū poterit. et omnia bona q̄
de p̄silio sacerdotis iste faciet quātūcūqz informia. i. sine cha
ritate facta. q̄suis sibi nō valeant directe q̄ntū ad vitā eternā
obtinendā. tñ valebūt sibi ad quattuor vel ad aliquod ipoz
Primo ad extremi iudicij supplicij tolerabilius subeundū
de pe. di. iij. **S**i quis aut̄ nō habet charitatē. **S**c̄do ad tē
poralē p̄spitatē obtinendā. de pe. dist. iij. cauendū. **xxij. q. ij.**
Si quibus. **T**ercio ad hoc vt illustret citius cor eius ad pe
nitentiā. de pe. di. iij. flens. in fi. **Q**uarto quia dyabolus non
potest sibi tantū nocere. sicut patet de iudeo: de quo narrat
Gregorius in libro dyalogorū. qz quia se signauerat demo
nes non potuerunt sibi nocere. **E**t dictis patet qz ad hoc qz
penitentiā sit satisfactoria et meritoria oportet qz sit facta
in charitate. id est qz ille qui facit eam sit sine peccato morta
li. **S**ed. pone. alicui penitenti in iure facta fuit penitentiā.

de impoſitione p̄
nitentiā in libro

De satisfactione

94

et anteq̄ compleat penitentiā suā labit̄ in p̄ctm mortale. ⁊ exi-
stens in illo p̄cto p̄plet penitentiā iniunctā. postea redit ad sta-
tū gr̄e. nūq̄d valet illa p̄nia: vel tenet eā iterare? Ad h̄ dic̄ san-
tho. de aq̄no i q̄rto suo q̄ q̄dā sunt opa satisfactoria q̄z effe-
ctus manet postq̄z ip̄a facta sunt. sicut postq̄z facta ē eleōsina
adhuc manz ei⁹ effect⁹. s. diminutio substātie tp̄alis dantis.
Similiter postq̄z aliquis ieiunauerit adhuc manet effectus
ieiunij q̄ est debilitas corp̄alis ieiunātis. Et talia q̄uis sint
in peccato mortali facta nō oportet q̄ iterent̄. Alia sunt opa
satisfactoria q̄ postq̄z facta sunt nihil remanet de eis. sic oratō
⁊ ideo si fiat in p̄cto mortali optet q̄ iterent̄. Un̄ si alicui fuit
iniūctū in penitentiā q̄ dicat centū pater n̄r. si dicat ea existēs
in p̄cto mortali nō p̄plet penitentiā. imo oportet q̄ iteret eaz
existēs in gr̄a. sec⁹ de elemosina ⁊ ieiunio: vt dictū est. Et cir-
ca hoc sciendū q̄ opa facta in charitate mortificant p̄ seq̄ns
p̄ctm mortale: et viuificant postea p̄ verā penitentiā si sequat̄
Sed illa q̄ nunq̄s fuerūt viua. i. illa q̄ fuerūt facta in peccato
mortali nunq̄s possunt viuificari. Un̄ vsus. Illa reuiuiscūt
q̄ viua nata fuerūt. Viuere nō p̄nt q̄ mortua nata fuerūt.

Capitulum VI. quarti tractatus secūde partis principalis
Utrum vnus possit p̄ alio satisfacere.

Nunc restat videre vtz vnus possit p̄ alio satisfacere
Circa q̄d sciendū q̄ iste p̄ q̄s satisfaciť: aut est viuus
aut ē mortu⁹. Si sit viu⁹ aut ip̄e p̄t p̄ se satisfacere:
aut nō potest. Si p̄t dico q̄ viu⁹ nō p̄t p̄ alio viuo satisfacere.
Et ratio que me mouet ad hoc ē ista. Eqtas em̄ diuine iu-
sticie erigit vt q̄ peccat satisfaciť. et hoc si potest p̄ se. sed iste
peccauit ⁊ p̄t p̄ se satisfacere. q̄ optet q̄ p̄ se satisfaciť. Si aut̄
nō p̄t p̄ se satisfacere tūc dico q̄ ali⁹ p̄t p̄ eo satisfacere. Sz ad
h̄ requirunt multa. q̄dā ex pte illi⁹ q̄ satisfaciť. q̄dā ex pte illius
p̄ q̄ satisficit. q̄dā ex pte vtriusq̄. q̄dā ex pte opis satisfactorij.
Ex parte illi⁹ q̄ satisfaciť requirit̄ ppinq̄tas. s. q̄ ille qui satisfi-
caciť sit obligatus ppinq̄tate sanguinis illi p̄ quo satisfaciť
Sicut credo q̄ si pater esset impotēs ad satisfaciendū: filius
posset ceteri cōcurrētibz satisfacere p̄ eo. At ratio ē. qz pater

Ant̄ coplate
p̄nias in p̄r
ratur̄ carnis

Tracta. III. secūde partis

et filius sunt quasi vna psona. **Ex parte illi** p quo satisficit re
quirif necessitas. scz q indigeat. 7 etiā impossibilitas. s. q nō
possit p se satisficere. **Ex parte vtriusq** requirif charitas. s.
q vterq sit i charitate. quia charitas est radix merēdi. 7 sine
ipā nullū opus est satisfactoriū. **Ex parte operis** requiritur
maioritas. q scz ille qui satisficet p alio faciat plus q̄ ille p
quo debet satisficere. vt si ille p quo satisficet est obligatus
ad ieiunādū vnā sextā feriā nō sufficeret q̄ si ille qui satisfi-
ceret p illo ieiunaret illam sextā feriā. imo oporteret q̄ ampli-
us ieiunaret. **Et credo etiā q̄ requiraf q̄ fiat autoritate su-
prioris.** **Si autē ille p quo satisficet sit mortu** tūc aut ē in
paradiso. et tūc nō indiget q̄ aliquis p eo satisficet. qz vt ait
Aug. Iniuriā facit martiri qui orat p martire. quod intel-
ligendū est de quolibet qui est in paradiso. vt exp̄sse dicit ex-
tra de cele. mis. **Item marthe.** Aut est i inferno. 7 tūc fm opi-
nionē oīm theologoz nihil quod fiat p eo pficit sibi. quia in
inferno nulla ē redēptio. Aut est in purgatorio. 7 tūc potest
satisficere p eo a viuis. **Et ita dicit Aug.** in libro de agēda cu-
ra mortuorū. vbi sic dicit. Non estimen⁹ ad mortuos p qb
curā gerimus puenire nisi quod p eis siue altaris siue elēosi-
narū siue orationū sacrificijs solēniter supplicamus. xij. q.
ij. **Nō estimemus.** **Et Bre. in. c. Ale. xij. q. ij.** Anīme defun-
ctorū quattuor modis soluuūt. aut oblatōibz sacerdotū: aut
oratoibz sanctorū. aut charoz elemosinis: aut ieiunijs cor-
gnatorū. **Licet autē de penitentiā multa alia essent dicenda**
hec tū que dicta sunt breuitatis causa sufficiāt. **Sup opis**
impfectōe veniā postulās a lectore. vt que corrigēda videat
et addenda nō inuidendi aīo: sed benigno corrigat 7 emēdet.

Explicit secūda particula huius operis